

Venedik Tüzüğü'nün 60. Yılında Korumanın Genişleyen Kapsamına İlkesel Metinler Üzerinden Bir Bakış

Barış içinde adil ve eşit bir yaşam özlemi ile girdiğimiz XXI. yüzyılın ilk çeyreğini tamamlarken dünyada doğa ve insan kaynaklı afetlerin ve çatışmaların sayısının giderek artmakta olduğunu ve söz konusu felaketlerin sonucunda geri dönüşü mümkün olmayan can kayıplarının yanı sıra insanlığın geçmişten bu yana ürettiği tarihi çevrelerin de tahrip edildiği bir durumla karşı karşıyayız.

ICOMOS (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi), 2001 yılından itibaren yıllık Risk Altındaki Kültür Mirası (Heritage@Risk) raporu ile ilişkili olarak özellikle yitirilme riski taşıyan bir miras türüne dikkat çekilmesi amacıyla belirlenen bir tema çerçevesinde genellikle 18 Nisan Uluslararası Anıtlar ve Sitler Günü'nde başlayarak yıl boyunca süren etkinlikler gerçekleştirmektedir. Son yıllarda doğa ve insan kaynaklı afetlerin yol açtığı büyük yıkımlar karşısında ICOMOS, “afet ve çatışmalara dirençli miras” için kapasite geliştirmeye yönelik bir yol haritası geliştirmeyi hedeflemiş ve bu çerçevede 2024 yılı temasını “**Venedik Tüzüğü Merceğinden Afetler ve Çatışmalar**” olarak belirlemiştir. Prof. Dr. Cevat Erder'in “Bir Tarihi Anıt Gibi Korunmalı” dediği Venedik Tüzüğü'nün kabul edilmesinin 60. yılında ICOMOS, koruma kamuoyunu;

- (i) tüzükten bu yana koruma uygulamalarının gelişimini değerlendirmeye;
- (ii) tüzüğün dünya çapında koruma uygulamaları üzerindeki etkileri üzerine düşünmeye ve
- (iii) iklim acil durumu, çatışmalar ve doğal afetlerin zorluklarını ele almak için tüzüğün uygunluğunu

tartışmaya davet etmektedir.

1964 tarihli Venedik Tüzüğü'nde tarihi anıt kavramının yalnızca mimari bir eserle sınırlı olmadığı bunun yanında önemli bir uygarlığın, gelişmenin ya da tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel veya kırsal bir yerleşmeyi de kapsadığı belirtilmektedir.

19. yüzyılda tek yapı odaklı olarak gelişen koruma kuramının kapsamı, Venedik Tüzüğü'yle genişlemiş ve günümüze dek çeşitlenerek malzeme bilimini, kültürel peyzajları, arkeolojik mirası, hak temelli koruma yaklaşımlarını, endüstri ve yakın geçmişin mirasını, somut olmayan mirası ve ortak/paylaşılan değerleri de kapsayacak açılımlar gerçekleşmiştir.

Venedik Tüzüğü'nün 60. yılında korumanın genişleyen kapsamına yanıt vermek üzere ortaya konan ilkesel metinlere odaklanan Mimar.ist Dergisi'nin bu sayısında; **Zeynep AHUNBAY**, “Arkeolojik Mirasın Korunmasına Yönelik Uluslararası İlkeler”, **Pınar AYKAÇ**, “İnsan Hakları Odaklı Kültürel Miras Yaklaşımının Gelişimini Uluslararası İlkesel Metinler Üzerinden Okumak”, **Melis BİLGİÇ** ve **Aylin AKÇABOZAN**, “Dünya Barışı için Kültürel Miras: Uluslararası İlkesel Metinlerde Paylaşılan/ Ortak Miras Kavramı”, **Özgün ÖZÇAKIR**, “Yeniden İşlevlendirme Praksisini Venedik Tüzüğü'nden Günümüze Uluslararası Belgeler Üzerinden Okumak”, **Ebru OMAZ POLAT**, “Venedik Tüzüğü Sonrası Modern Mimarlık Mirasının Korunmasına Yönelik Tartışmalar ve İlkesel Metinlere Özgünlük ve Bütüncül Koruma Bağlamında Bir Bakış”, **İlke ALATLI** ve **Demet BİNAN**, “Yakın Geçmişin Mirasının Korunmasına Yönelik Güncel Kuramsal Tartışmalar”, **Özlem KARAKUL**, “Venedik Tüzüğü'nden Günümüze Somut ve Somut Olmayan Kültürel Mirasın Bütüncül Korunmasına Yönelik Kavramsal Gelişim”, **Z. Ece ATABAY** ve **Z. Gül ÜNAL**, “21. Yüzyılın Değişen Tehdit ve Risk Ortamında Afet ve Çatışmalarda Kültürel Mirasın Korunmasına Yönelik İlkesel Yaklaşımlara Yeniden Bakış”, **Işıl POLAT PEKMEZCİ**, “Venedik Tüzüğü'nden Günümüze Kültürel Mirasın Korunmasında Malzemenin Önemi ve Korunması Üzerine İlkesel Açılımlar”, **Zeynep GÜNAY**, “Venedik Tüzüğü'nün 60. Yıldönümünde Mirasın Metalaştırılmasına Karşı Koruma Kuramının Açılımları” ve **Emine Çiğdem ASRAV**, “Venedik Tüzüğü'nden Günümüze Tarihi Kırsal Peyzajların Korunmasına Yönelik İlkelerin Gelişimi” konularını ele almışlardır.

Venedik Tüzüğü'nden günümüze korumanın genişleyen kapsamını çeşitli miras türleri üzerinden ele alan bu dosyanın dileği ve umudu; insanlığın yüzlerce yıllık birikiminin yansıması olan somut ve somut olmayan kültürel mirasın doğa ve insan kaynaklı afetlere dirençli hale geleceği ve barış içinde eşit ve adil bir dünyada yaşayacağımız günlere ulaşabilmek...